

PRAVNIK

SLOVENSKI.

II B, 24.892, c

List za pravosodje, upravo in državoslovje.

K. k. Studienbibliothek Laibach

Leto III.

Izdavatelj in urednik

Dr. J. R. Razlag,
odvėtnik.

V Ljubljani.

Natisnil J. Rudolf Milic.

1872.

IN = 30001608

Štev. I. in 2.

V Ljubljani

II, B. 24.832 c

1. januar 1872.

Leto III.

Izhaja
vsaki mesec na
2 polah in velja
v Ljubljani
za celo leto
3 glđ. 80 kr.,

PRAVNIK

slovenski.

po pošti pa
4 glđ.;
za vse dijake
in narodne
učitelje samo
2 glđ.

List za pravosodje, upravo in državoslovje.

Budnim pravica.

Vigilantibus jura.

Izdavatelj in urednik **Dr. J. R. Razlag**, odvetnik.

Kolednica.

Slovenci od pamtiveka nosijo svojim znancem o premenu vsakega leta, starodavne koledje, svoje iskrene želje za dober uspeh vseh pridelkov in novejši čas računi k tem tudi duševni napredek, torej tudi „Pravnik“ čestita v tem obziru svojim čitateljem, katerih je sicer malo, vendar pa v izbornem številu.

Naš list je ravnokar nastopil svoje tretje letno potovanje ter budi mlado in staro na novo živobitje, na neumorno delovanje in to na „suhoparno“ delovanje, ker je prešla doba, v kateri se je pilo in pelo za narod in njegovo vzbujenje. Za kolednico prinese v svoji bisagi tri važne reči svojim rojakom: prvič delo, drugič delo in tretjič zopet delo. Brez dela ni jela in brez duševnega dela ni duševnega napredka; na delo torej, komur je mar sreča zaroda slovenskega! Novi čas zahteva novih moči, novega napora in sreča in slava vsakega naroda klije le iz trdne volje, železne doslednosti in potrebnih znanosti. Naloga našega lista je obdelovati ledine pravo- in državoslovnih znanosti; eden naj kopa, drugi nosi, tretji seje in rosa z nebes bode budila drobna semena, da zrastejo bilke nebu pod oblake, ktere bodo prinašale obilnega sadu za narod slovenski v duševnem in materialnem obziru.

Za dobrodejni vspeh marljive delavnosti je treba premišljevanja in dobre volje učenih pravoznanskih strokovnjakov, da se pravosodje in uprava vrši v duhu napredka in narodnih potreb, potem pa tudi primerne sodelovanja vseh mislečih državljanov, da se razširijo državoslovne vednosti med vsemi stanovi ter da se zbudi in živa ohrani pravna zavest, ako hočemo, da se izpolnujejo dobre postave, pomanjkljive pa popravijo in prenaredé. V kranjski vojvodini se že veliki del pravosodja in uprave vrši v domačem slovenskem jeziku pri sodnijah in drugih cesarskih in samoupravnih oblastnijah, kar se je v teku malo let brez velikih opovir doseglo; pričakovati se sme, da se bode to ravno tako tudi v drugih slovenskih pokrajinah brez izdatnih težav zgodilo, ako pravniki in nepravniki ne držimo rok križema, temuč skrbimo zaboljšanje starodavnih razvad. V vseh naših deželah so v veljavnosti postave, kakor: red državljanske pravde od leta 1781, katerega §. 13. vелеva, da obe pravdni stranki in njuni zastopniki se imajo v svojih pravnih govorih in spisih posluževati deželnega jezika, v katerem že čez 20 let izhaja državni zakonik. To jasno postavo nadopolnjuje Najvišji sklep od 27. aprila 1835, razglašen z dvornim dekretom od 22. decembra 1835, št. 109 zbirke pravosodnih postav. §§. 165 in 166 istega reda predpisujeta, kako se imajo priče zasliševati v državljanskih pravnih; red kazenske pravde od leta 1853 pa določuje v §§. 123 in 184, da se imajo kazenski zapisniki s pričami in obdolženim spisovati v njihovem jeziku.

Na dalje se člen 19. osnovnih državnih postav od 21. decembra 1867, št. 142 državnega zakonika glasi: „Vsi narodi države so ravnopravni in vsaki narod ima nedotekljivo pravico do varovanja in razvijanja svoje narodnosti in svojega jezika. Država pripoznava ravnopravnost vseh deželnih jezikov v učiliščih, uradih in javnem življenji“. — Vendar ne smemo misliti, da je že vse oprav-

ljeno brez našega truda, ako so dobre postave le na papirji; narod mora vreden biti dobrih postav in skrb vseh mislečih prijateljev človečanstva mora biti, da se tudi oživotvorijo. Mi ne moremo zahtevati, da bi javne cesarske in samoupravne oblasti poleg svojih dejanskih opravil morale piliti in razvijati narodne jezike, temuč narodno slovstvo jim mora pripraviti očiščen jezik in državljani ga morajo tudi rabiti, sicer napredek ni mogoč.

Dobili smo tudi novi biležniški red od 25. julija 1871, št. 76 državnega zakonika, kateri natanko določuje, kako se imajo v deželnih jezikih spisovati pravne listine in ako nismo zaspenci, se bode tudi vestno spolnovalo, kar ta postava koristnega določuje. Nekatere ministerske naredbe in okrožnice deželnih vlad naročujejo tudi rabo domačih jezikov in če bode narod sam napredoval v vedah z mladimi pravniki in drugimi upravniki, bode budni narod slovenski v kratkem stopil v vrsto drugih izobraženih narodov gledé na rabo svojega gladkega jezika v javnem življenji in vsestransko zaupanje do oblastnij bode dobri nasledek večletnega truda.

Naš list se bode tudi zanaprej trudil v lahko umljivi pisavi postati glasilo slovenskih sodnikov, drugih pravnikov, upraviteljev vseh vrst in županov, da prinaša v svojih malih košnicah duševne pripomoči, nepravnikom in drugim mislečim domoljubom pa toliko gradiva, kakor ga je potrebno za prvi razvoj v tej stroki. Naj nas torej duševno in materialno podpirajo eni, kakor drugi, da nam posije milejše solnce tudi pred slovenske prage. Tiho, mirno, resnobno in stanovitno delovanje prinese zaželjenega sadu za obči blagor, za duševni razvoj in materialni napredek budnega ter na duši in na telesu zdravega naroda; blagoslov z nebes pa bode rosil na marljivo rahljanje dosihmal preveč zanemarjene celine pravo-znanstva med Slovenci.

Pravica županov do preiskovanja hiš.

Postava za brambo domače pravice dné 27. oktobra 1862, št. 88 drž. zak. je po svoji odmeri kazni za hišne preiskave zoper to varstveno postavo izvrševane pravi strah med osobami javne varnosti zaredila, ker mnenje zadobiva veljavo, kakor da bi bilo v več primerljajih le samo od izida hišne preiskave odvisno, alj je poslednja, ako jo občinski predstojnik ali druga osoba javne varnosti izvršuje, upravičena ali pa celo občinskega predstojnika ali varstveno osobo kaznjivo stori.

Ker se pa za izid kakega dejanja pred njegovim izvršenjem navadno poročstvo dati ne more, ne ostaja res občinskim predstojnikom in drugim varstvenim osobom nič druga, kakor vse hišne preiskave opustiti, katerih izvršitve ne zavkazuje veljaven preiskavni ukaz kakega preiskovalnega, deželnega, okrožnega ali okrajnega sodnika.

To javni varnosti nevarno in njenim stražnim osobam posebno občinskim predstojnikom težavno mnenje se je že večkrat javno izreklo in tudi mi hočemo župane pozorne storiti na nevarnosti, ktere bi jim samim žugale. Posnamemo pa iz nekega v št. 34 vsega čislanja vrednega „avstr. časnika za upravo“ naznanjenega sastavka „o pravici občinskih predstojnikov do hišnih preiskav pri gozdni prestopkih“, da se to od nas spodbijano mnenje mnogostransko in tudi pri visokih oblastnijah nahaja, in javno varnost ovira. Zato in da svoje mnenje izrazimo, priobčujemo, navedeni po g. Dr. Antonu Hoflacher-ji, c. k. okrajnem poglavarji v Tirolah, upravnemu časniku poslani sastavek od besede do besede. Glasi se tako le:

Občinsko predstojništvo v H. je pristojni politični okrajni oblastniji poslalo zatožbo, da se v ondešnih gozdih po noči drva sekajo, med kterimi se nahajajo tudi lepa debla. Vé se že, pravi dalje zatožba, v kterih hišah je ta les poskrit, po malem skrivej posekan in požgan. Žalibože nimata gozdni

čuvaj in občinsko predstojništvo po postavi pravice, brez dovoljenja preiskovati hiše, kar gozdom veliko škode prinese. Zarad tega prosi občinsko predstojništvo privoljenja hiše preiskovati takrat, kadar je sum vtrjen, da se tam shranuje v gozdu vkradeni les. To bi bilo tembolj potrebno, ker se skoro zaporedoma v tem ali onem gozdu po noči les krade, in ker se ljudje, ko je enkrat deblo v hiši, nič več ne bojé.

Tako se glasi zatožba.

Ker se tedaj po postavi dné 27. oktobra 1862 za brambo hišne pravice (drž. zak. št. 88) hiša navadno le po sodnikovem ukazu sme preiskovati, ko je po §. 2 izjema občinskim predstojnikom le, kadar je nevarno odlagati v kazenskem pravosodji dopustljiva, in ker se po §. 3 hišne preiskave o policijskem opazovanji le smejo vršiti v primerljnejih v postavi uravnanih, je politično okrajno oblastnijo pripravilo k temu, da je reč predložila v višjo odločbo.

Na to je dné 13. julija 1870, št. 9071 okrajnemu poglavarju došel sledeči ukaz deželnega namestnika:

Na poročilo dné 3. februarja 1870, št. 650 vam poročam, da se za primerljeje po tem ravnate, to-le: Na moje dotično vprašanje je ministerstvo notrajnih zadev po dogovoru z ministerstvom poljedeljstva izreklo, da po §. 4 postave dné 27. oktobra 1862, drž. zak. št. 88 spada preiskovanje in kaznovanje prestopka postave za brambo hišne pravice pod kazenskega sodnika, tedaj tudi razsoja vprašanja, se je li hiša preiskovala po ali zoper določbe navedene postave. Pod temi okoljščinami ne more biti dolžnost politične oblastnije, bodi si ktere koli stopinje, že prej izreči, je li in pod kterimi pristavki občinski predstojnik upravičen, hiše preiskovati. S tem bi se vtegnila le nevarnost pripetiti, da bi morda kazenski sodnik občinskega predstojnika prestopka postave dné 27. oktobra 1862 za krivega spoznal zarad hišne preiskave, ki bi jo obsojenec izvrševal po tolmačenji politične oblastnije. Občinskemu predstojniku, ki ima hišo preiskovati, se mora tedaj prepustiti, vprašanje razsoditi, alj se nahajajo pogoji,

pod katerimi se po postavi hiša preiskovati sme. Ne morem se tedaj spuščati v odgovor na splošno vprašanje, je li pri sumu tatvine drv iz občinskih gozdov občinski predstojnik upravičen, brez prestopka postave dné 27. oktobra 1862 drž. zak. št. 88, hišo preiskovati“.

Če se tudi na pravila naslanjajoča se resnica te odločbe zanikati ne more, je vendar za občinske predstojnike preveč omejena in marsikdo bi se vtegnil braniti iz strahu, da bi ravnal zoper postavo, neogibno potrebne hišne preiskave izvrševati, kar bi bilo gotovo gozdnarstvu jako škodljivo. Mar nam tedaj more biti, vzroke pozvedeti, kateri bi v tej zadevi vtegnili biti merodajni.

Pred vsem drugim je očitno, da se, če se nepostavno drva iz gozdov dobivajo, v katerih tat nima služne pravice, po §. 2 navedene postave, ako je nevarno odlagati, hiše brez zadržka preiskavati smejo, ker v takošnih primerljajih ne gre samo za prestopok gozdne postave, temuč za tatvino, tedaj se hišna preiskava vrši v prid kazenskega pravosodja.

Ako so pa tisti, ki imajo službeno pravico v gozdu, nepostavno drva iz gozda dobili, in ako to zadeva le prestopok gozdne postave, je ta reč gotovo drugačna, vendar po moji misli ne takošna, da bi se ne smelo službeno postopati.

§. 3. navedene postave dné 27. oktobra 1862 dopušča, kakor že omenjeno, hišne preiskave v prid policijskega opazovanja v primerljajih po postavi določenih, akoravno tedaj iskati take primerljeje, da dobimo vodilo za praktiko.

Meni sicer o tem niso znani nobeni drugi primerljeji kot oni, ki se znajo izpeljevati iz §§. 57 in 58 gozdne postave 1852. leta, znali bi pa ti vendar v zvezi s tem, kar sem že omenil, zadostovati drugim primerlajem in nekaj, mislim, zapade v tem obziru res pod vsemi okoljščinami zastaranju.

§. 57 našteva namreč primerljeje, v katerih se ima prestopnik gozdne postave zgrabiti. Zraven se pa mora dosledno prijeti tudi reč, ki se tiče kaznjivega dejanja, za kar je vendarle hišna preiskava neogibno potrebna.

Drugi §. 58 govori o nasledkih pri zateku kakega na samem dejanji in dopušča zajetje vzetega gozdnega pridelka. Ako se tedaj zatek tatu na samem dejanji tako na tanko ne jemlje, bi vtegnilo biti takrat, ko se je ravno storjeno dejanje pozvedelo in brezdvomni sled urnega bega šel noter do kake hiše, tudi iskanje po vkrađenem gozdnem pridelku v hiši sami v postavi vterjeno.

Sploh bode večidel izid odločeval, kajti kateri sodnik bi hotel kaznovati občinskega predstojnika zaradi prestopka domače pravice, ako on v spolnovanji službe in pri zasledovanji ravno storjenega dejanja po hišni preiskavi spravi na dan reč, ki se tiče kaznjivega dejanja? In tako mislim, se dá pri nekoliko možkem postopanju v smislu postave gozdni prestoppek na dan spraviti, in ne prestopiti svobodna svetost hišne pravice. —

Dozdeva se nam, da se tukaj nahaja pomešanje dveh na tanko razločevanih zapopadkov, namreč zapopadka: „policijsko opazovanje“ od zapopadka „policijsko-kazensko pravosodje“. Policijska kazenska sodna oblast se pa nikakor ne sme zameniti ali zmešati s policijskim opazovanjem, temveč se imajo tudi ondi, kjer so osebe ravno iste, ravno tako na tanko eno od druge po zapopadku ločiti, kakor policijsko opazovanje od kazenskega pravosodja zastran hudodelstev, pregreškov in prestopkov občnega kazenskega zakonika. To se natanko razvidi iz sledečih zgledov:

Ako je 1. kaka varnostna osoba pri mestnih vratih postavljena, da gleda na vozove z mlekom in z mlekom skušnjo napravlja, ali ako 2. ogledovalec živine in mesa na trg prignano živino in meso ogleduje, da se prepriča o njegovem zdravju, ali ako 3. pregleduje bakrena posoda obrtnikov, da se prepričajo o pokositrenji, ali ako 4. poljski in gozdni čuvaji polje in gozde prehodijo, da gledajo, če se ni prestopila poljska ali gozdna postava ali da te prestopke ustavljajo, ali če so 5. žandarmi zraven pri kakem shodu na sejmihi i. t. d., da so pri kakih nerednostih pri roki in razsajalce pomiré,

ali ako se 6. pri očitnih opraviilih mera in vaga pregleduje, če je postavna; — vsi ti prigodki zadevajo le samo policijsko opazovanje, ne pa že kazensko pravosodje. Kakor hitro se pa v takih dogodkih storjeni policijski prestoppek po kaki zasebni zatožbi zasleduje, ali ako se taki prestoppek, ki se ima iz službene dolžnosti kaznovati, naznani, ali iz verjetnih vzrokov za doprinešenega pokaže, se pa prične pristojnost policijske kazenske sodne oblasti, in opravilo policijskega kazenskega pravosodja, tako da, ako se v izvrševanju ali na korist zadnjega kaka hiša preišče, se ta ne presojuje iz policijskega opazovanja, temuč le iz policijskega kazenskega pravosodja. Na take na korist policijskega kazenskega pravosodja izvrševane hišne preiskave se nimajo tedaj obračati določbe §. 3., ampak one §. 2. postave za obrambo omenjenih pravic, in sicer temveč, ker je pri policijskem kazenskem ravnanji tudi red kazenske pravde od dné 29. julija 1853 merodajen, kolikor se v posebni postavi ne nahaja strinjajoče pravilo.

Iz tega tudi izvira, da smejo občinski predstojniki, naj službo opravljajo ali v policijskem kazenskem pravosodji kot policijski sodniki, ali pa samo kot osebe javne varnosti na korist policijskega kazenskega pravosodja, kakor tudi na korist kazenskega pravosodja pri prestopkih, z enako neodvisnostjo od izida, hišne preiskave izvrševati, vendar se jim svetuje, v vsakem dvomu prašati kazenskega sodnika, ako ni velika nevarnost za zamudo.

O razpravljanji prezadolženih zapuščin.

Obravnovalne sodnije in javni biležniki kot pooblasteni sodni komisarji imajo večkrat obravnovati zapuščine, katerih dolгови presegajo dejansko vrednost. Navadno je dedič ali njegov namestnik ne sme ali ne more prevzeti, ter zahteva, da naj se vsled §. 62 odstavek 2. konkurznega reda od dné 25. grudna 1868 konkurz (stečaj upnikov) vpelje in razglasi.

Da se dotični organi ognejo konkurza, da ostanek zapuščine po moči zapuščinskim upnikom prihranijo in sebi in drugim oblastnijam sploh znano drago delo prikrajšajo in dokončevanje zapuščinske obravnave pospešijo, bi bilo sledeče ravnanje dotičnim osobom priporočevati. Pisatelj teh vrstic se je držal v enakih primerljajih sledečega ravnanja in je zapuščinske obravnave vedno po želji vdeleženih dokončal.

Pri takošnih zapuščinah naj se zapuščinski upniki, ki se iz napovedovalnega zapisnika razvidijo, skličejo odločeni dan pred sodnijo ali biležnika in sicer zbog tega, da se ž njimi zravnanje zapuščine poskusi.

Vsem zapuščinskim upnikom je gotovo na korist, zravnanje podpirati in pospeševati s primernim popuščanjem njihovih terjav, kajti z vpeljavo konkurza bi se zaradi stroškov s konkurzom združenih ostanek zapuščine pogubil in upnikom bi iz zapuščine dosti manje pripadlo. Da obravnovalni sodnik ali biležnik svoj namen doseže, naj bi se v tem duhu poslužil vseh pomočkov, ki mu jih postava ponuja.

Namenu primerno je tudi, če ravno ne neogibno potrebno, da se k obravnavi tudi dedič, ako blizo sodnije biva, skliče, ker bi vtegnil marsiktero napovedanih terjatev pojasniti.

Obravnovalni organi naj bi pred vsem drugim delo pričeli s tem, da dolgove do dobrega pozvedó. Zapisnik o tem naj se napravi tako, da bode tudi za razdelitev zapuščine pripraven. V zapisnik naj se pred vsem vpisujejo predstvene pravice in tiste terjatve, katerim gre že po postavi in po določbi konkurznega reda pravica do predstva. Na to sledé upniki v tem redu, po katerem napovedujejo svoje terjatve.

Najpoglavitniša reč pri tem opraviilu ostane pa, kadar se pokaže, da je zapuščina povzeta z napovedanimi dolгови, da vsi upniki k priznanju posamnih napovedanih terjatev pripomorejo. Upniki vtegnejo tedaj v svoji skupnosti posamne terjatve priznati, če bi tudi eni ali drugi napovedanih terjatev manjkali kateri pravnoveljavni dokaz. Napovedovanje in priznavanje med napovedajočim upnikom in skupnostjo drugih

upnikov se sme po pisateljevem mnenju vršiti brez obzira na morda nazočega dediča, ali zapuščinskega skrbnika, in njegovo vtikanje v to reč, kajti upniki sami imajo pravico do zapuščine, po dokazu bilance z dolgovi povzete zato, ker dedič ni mogel ali ni hotel dedovine nastopiti ter zapuščine prevzeti.

Upniki smejo, ako mislijo, da bi bilo namenu primerno in da se stroškom konkurzne obravnave izognejo, kakim upnikom njihove napovedane terjatve priznati v večjem znesku, kakor jim gre po predloženih dokazilih; te pravice jim ne sme nihče zabraniti, ker oni so po vsaki ceni upravičeni, se svojih terjatev ali po celem obsežku ali pa deloma odreči.

Kadar se dolgovi temeljito pozvedó, se ves iznajdek dolgov povzeme, — od zapuščine se najprej odbijejo predstvene pravice, namreč davki, stroški bolezni, pogreba in obravnave, kakor tudi zaostani zaslužek poslov i. t. d.*); po odštetvi teh predstvenih pravic se razvidi, kateri znesek dolga je nepokrit in torej upnikom ostaja. Upnikom se tedaj zdaj razloži, da je namenu primerniše, ako se po tej bilanci z dividendo, ki pride na nje, zedinijo, ker bi bila sicer po vpeljavi konkurzne obravnave in po s to združenih stroških vedno bolj znižana.

Ako upniki, kar je pričakovati, v to dovolijo, je njihovo izrečenje ali sklep v nadaljevanji zapisnika zapisati in precej razložiti razštevno število, ki na nje pride, in po redu zapisnika vstanoviti znesek, ki pripade vsakemu posamnemu upniku.

Če bi se kateri upnik z ustanovljenim zneskom ne zadovoljeval, potem se drugim upnikom svetuje, mu veči delež pripoznati, da ne spodleti celo poravnanje.

Zapisnik se potem zaključi, in na obravnovalno sodnijo stavi prošnja, da naj ga potrdi in skrbi za to, da se zapuščina upnikom v smislu tega poravnovalnega zapisnika namesto plačila prepusti.

*) Stroški sedmine nimajo predstva in sploh niso vračunati po dvornem dekretu od 8. junija 1785, št. 5047.

Po sodnijskem potrjenji naj obravnovalna sodnija na podlagi zapisnika zapuščino upnikom prisodi in v prisojilu pové posamne terjatve upnikov in zaznamova posamne jim odkazane k zapuščini spadajoče dele. Ob enem izreče, da je zapuščinska obravnava končana.

Kako pa upniki pridejo do odkazanih zapuščinskih reči, ni predmet zapuščinske obravnave.

V. P.

Na koliko so gospodarski vozovi cestnine prosti.

A. B. je zakupnik državne grajščine U. (na Moravskem), h kateri spada sedmero pristav. Pri vsaki teh pristav se nahajajo potrebna gospodarska poslopja, hlevi, skednji i. t. d.; celi grajščini pa služi ena skupna žitnica v U., v katero se že več časa vsi ne precej v skednji prodani pridelki iz posamnih pristav pripeljavajo. Pri vsaki pristavi je postavljen gospodarski pripravljavec, celo gospodarstvo pa se vendar vódi iz kraja U. Vsi vozovi, kateri grejo iz posamnih pristav v U., morajo iti po kantonski cesti, in pri tem se le enkrat dotaknejo cestne pregraje in sicer v kraju U.

A. B. kot zakupnik državne grajščine se je v vlogi dné 18. novembra 1869 pri okrajnem glavarstvu pritožil zbog tega, da zakupnik U-ske cestnine od pritožnikovih tovaršev, kateri omlateno žito iz posamnih pristav v U-sko žitnico dopeljavajo, nepostavno terja cestnino. A. B. je pri tem stavil zahtevanje, da naj se zakupniku cestnine v U. pobiranje cestnine od vseh gospodarskih in onih pritožnikovih voženj prepové, s kterimi se iz v zakup vzetih pristav poljski pridelki v U. prepeljujejo.

Cestno-skladni odbor na to pritožbo zaslišan je zoper to vgovarjal, da so na posamnih pristavah žitnice, in da se iz teh le za prodajo namenjeno žito v U-sko žitnico dopeljuje.

Okrajno glavarstvo je dné 24. grudna 1869 odločilo, da gré A. B. kot zakupniku zemljišč državne grajščine v U. prostost pri U-ski cestni pregraji gledé na vse gospodarske

vožnje, h katerim spadajo tudi vožnje lastnega blaga in žita za lastne potrebe.

A. B. se je zoper to na namestništvo pritožil, in v pritožbi trdil, da je spodbijana odločba nepopolna in nerazumljiva, ker ne povdarja posebej posamne v zakup dane pristave, ne omeni posebej prostosti privožnje pese v U-sko sladkornico in ker se v njej nahaja nejasni pristavek „za lastno potrebo“.

Namestništvo je na to z ukazom dné 5. julija 1870 nanašaje se na sedaj veljavne predpise, in sicer: sklep dvorne komore dné 17. maja 1821, št. 996 (zbirke političnih postav št. 74), sklep dvorske pisarnice dné 10. februarja 1852, št. 4085 (zbirke političnih postav št. 24), sklep dvorske pisarnice dné 11. julija 1822, št. 18771 (zbirke političnih postav št. 123) in dekret dvorne komore dné 13. avgusta 1828, št. 33360 (zbirke političnih postav št. 94) spoznalo, da se A. B. na podlagi določb §. 4 črke o prvoomenjenega sklepa dvorne komore zahtevana prostost v obče sicer prisoditi ne more, ker so v vsaki v zakup vzetih pristav lastna gospodarska poslopja, so jim tudi lastni pripravljavci postavljeni, tedaj se ne gospodari iz U. (kraja cestne pregraje), temuč vsaka pristava za se. Vendar se po priličnem obračanju sklepa dvorne komore dné 13. avgusta 1828 od voženj, s kterimi se iz v zakup vzetih pristav poljski pridelki v U-sko žitnico prepeljujejo, pri cestni pregraji nima cestnina terjati, ker žitnica ne spada k gospodarskim poslopjem teh pristav, in ker vožnje tje gredé niso oprostene cestnine na kaki drugi cestni pregraji.

Gledé na prostost onih voženj, s kterimi A. B. na v zakup vzetih zemljiških pridelano peso v U-sko sladkarnico prepeljuje, je namestništvo okrajnemu glavarstvu zaukazalo, to reč razsoditi s pravico pritožbe, ker takošne vožnje so se še le v misel vzele v pritožbi do namestništva.

V poslednji zadevi je okrajno glavarstvo dné 15. julija 1870 odločilo, da vožnje s peso niso podvržene cestnini, ako

niso bile že poprej na kaki drugi cestni pregraji cestnine oproščene.

Cestno-skladni odbor v U. se je zoper zgorejomenjeni odločbi namestništva in okrajnega poglavarstva na ministerstvo pritožil in v pritožbi povdarjal, da A. B. omlateno žito iz v zakup vzetih pristav v U-sko žitnico ne prepeljuje za lastno potrebo, temuč zaradi prodaje, in da imajo one osebe, kterim A. B. peso iz polja v sladkornico prepeljujejo, od tega zaslužek in so tedaj tudi vezane, cestnino plačevati. Zahtevanje v pritožbi se glasi: A. B. naj se naloži dolžnost, cestnino plačevati a) od vseh onih voženj, ktere žito v žitnico ali iz nje zaradi prodaje pripeljujejo ali odpeljujejo, kakor tudi b) od vseh najetih voženj, ki peso v U-sko sladkornico prepeljujejo.

Ministerstvo notrajnih zadev je po dogovoru s finančnim ministerstvom z ukazom dné 22. maja 1871, št. 4983 pritožbo cestno-skladnega odbora zoper namestniško odločbo dné 5. julija 1870 vslišalo, in na podlagi cestninskih predpisov za državne cestnine veljavnih odločilo „da se ima od onih voženj, ki na posamnih pristavah U-ske državne grajščine omlateno žito v U-sko skupno žitnico, ali iz nje zaradi prodaje pripeljujejo ali odpeljujejo, pri U-ski cestni pregraji cestnina plačevati, ker vsaka teh pristav ima lastno gospodarsko poslopje, iz kterih se tudi k tej spadajoča zemljišča oskrbujejo, in ker se mora po §. 4. črka o št. 3 cestninske postave leta 1821 lastno blago in pridelki iz polja voziti, da prostosti deležen postane. Temu dosledno se tudi sklep dvorne komore dné 13. avgusta 1828 v namestniški odločbi dné 5. julija 1870 navedeni, vsled kterega se v cestninski postavi leta 1821 §. 4 črka o navedena prostost na vna jne prebivalce razteguje, ako gredé k tej cestni pregraji niso cestnine že pri kaki drugi cestni pregraji oproščeni, na pričujoči slučaj obračati ne more, ker ta dvorni sklep obsega le raztezo zgorejomenjene določbe tudi na druge prebivalce, sicer se pa ne dotakne določb cestninske postave leta 1821.

Kolikor ta pritožba cestno-skladnega odbora na odločbo okrajnega poglavarstva dné 15. julija 1870 meri, je ministerstvo notrajnih zadev namestništvu uredovanje po postavnih stopinjah velelo.

V posledni zadevi je namestništvo z ukazom dné 5. julija 1871 odločilo „da se prostost cestnine v §. 4 črka o cestninske postave leta 1821 izrečena ne obrača na ono peso, ki se na zemljiščih, k U-ski državni grajščini spadajočih pridelu in iz posamnih pristav za predelovanje v U-sko sladkornico s svojimi ali najetimi vozovi prepeljuje, ker vsaka pristava ima lastno gospodarsko poslopje in svoje uradnike, in k njej spadajoče polje sama obdeluje. Le kar one voznje zadeva, s katerimi se na polji L-ske pristave, k U-skemu kraju spadajočemu pridelana pesa z lastnimi ali najetimi vozovi prepeljuje, jim gre prostost cestnine takrat, kadar se pesa iz polja naravnost ali z lastnimi ali z najetimi vozovi v L-sko pristavo ali v sladkornico, ne pa, ako se iz L-ske pristave v sladkornico prepeljuje.

A. B. menivši, da se mu je s to določbo krivica storila, je v ministerski pritožbi trdil, da se pesa pri vseh v zakup vzetih pristavah naravnost iz polja v sladkornico prepeljuje, da se tedaj v cestninski postavi leta 1821 §. 4 črka o zahtevani pogoji prostosti nahajajo, in da okoljščina, da v zakup vzeta zemljišča zunaj okraja U-ske občine leže, ni tej prostosti na poti.

Ministerstvo notrajnih zadev je z ukazom dné 9. oktobra 1871, št. 12003 A. B-ov priziv vslišalo, in spodbijano namestniško odločbo spremenivši spoznalo, „da so voznje s peso, ki se na zemljiščih, k U-ski državni grajščini spadajočih pridelu, brez razločka gledé na lego zemljišč pri cestni pregraji v U. cestnine oproščene, ako jo pritožnik kot zakupnik z lastnimi ali v kraju cestne pregraje najetimi vozovi iz v zakup vzetih zemljišč proč naravnost v svojo sladkornico v predeljevanje prepeljuje.

Za hudodelstvo nezvestobe po prodaji zarubljenih in v dolžnikovi shrambi puščenih reči je potreben hudobni naklep, upnike škoditi na premoženji ali na drugih pravicah.

Venceslav J. je izmed reči, ki so bile na prošnjo Jožefa W. kot posestnika mlina št. 85 v L. njemu za letno zakupnino od 185 gld. a. v. v zakup danega, dné 17. marca 1871 na podlagi §. 1011 obč. drž. zak. zastavno zapisane in njemu izročene prodal eno kravo za 50 gld., eno telico za 27 gld. in enega prešiča za 18 gld. 80 kr. a. v. in skupilo po lastnem obstanji v svoj prid obrnil, nekoliko za plačilo še dolžnega ostanka kupnine te krave, in nekoliko za nakup živeža.

Vsled tega ravnanja zarad hudodelstva nezvestobe pod zatožbo dejan, je bil z razsodbo okrožne sodnije v Litomerici dné 17. avgusta 1871, št. 4235, tega hudodelstva za nekrivega spoznan.

C. k. češka nadsodnija je pa na pritožbo c. k. državnega pravdnštva to razsodbo dné 5. septembra 1871, št. 20846 spremenila ter Venceslava J. zarad njemu v krivico štetega hudodelstva za krivega spoznala.

Najvišja sodnija je na obtoženčev priziv prvosodnijsko razsodbo potrdila.

Razlogi:

Po določbi §. 183 kaz. zak. se ta, ki pridrži ali si pri-lasti kako njemu izročeno blago v vrednosti od več kot 50 gl., zakrivi hudodelstva nezvestobe, ako so bile pridržane ali pri-lastene reči pri njem za njegovega upnika zarubljene in pri njem puščene, ker ravno §. 183 kaz. zak. razločno določuje, da so takošne reči tudi imeti kakor blago njemu izročeno.

Zgorej navedeno obstanje Venceslava J. pa ne zadostuje, njega hudodelstva nezvestobe, v §. 183 kaz. zak. povedanega za krivega izreči, ker k temu hudodelstvu, kakor sploh k vsakemu hudodelstvu je po §. 1 kaz. zak. potreben hudobni naklep, in sicer izvlasti tu hudobni naklep, svojemu upniku

Jožefu W. na premoženji ali drugih pravicah škodo storiti, ta hudobni namen pa v tem slučaju zoper Venceslava J. ni dokazan, kajti: Jožef W. je pri končni obravnavi obstal, da je v terjani zakupnini v znesku 231 gld. 25 kr. tudi zapopadena triletna davščina od hišne najemnine v znesku 60 gl. iz česar sledi, da bi bila njegova terjava na zakupnini prav za prav le 171 gld. 25 kr. a. v. znesla, on je dalje obstal, da je zakupna pogodba z Venceslavom J. zarad mlina sklenjena že od 22. junija 1871 sem razdrta in se ima od njega vložena varščina po §. 5 in 6 zakupne pogodbe zadnje zakupno leto odbiti, da varščina v gotovem znesku 150 gold. še ni vrajtana, da je toraj s to varščino enaki znesek zakupnine Jožefa H. pokrit, in da bi mu tedaj na to le še 21 gld. 25 kr. a. v. šlo; on je naposled še obstal, da je Venceslav J. pustil narediti novo mlinsko kolo, in ker je J. za kolo izdani znesek, ki ga s 60 gld. napové, in kateri brez dvombe najmanj 21 gld. 25 kr. doseči mora, po 9. odstavku zakupne pogodbe od Jožefa H. povračilo terjati upravičen, bi ne vtegnilo tudi potem, ako bi bila prava od Jožefa H. utrjena terjava na zakupnini od 171 gld. 25 kr. a. v. v tem znesku še ugotovljena, v oči zbadati to, da je Venceslav J. menil, da Jožefu H. ni nič več v gotovih denarjih dolžen, da je toraj dosledno z navedeno pri njem zarubljeno živino po volji gospodariti upravičen, toraj se hudobni namen, Jožefa H. poškodovati, pri Venceslavu J. kot dokazan toliko manj misliti zamore, ker prava terjava Jožefa H. na zakupnini še ni ugotovljena, temveč po njegovem lastnem obstanji zarad tega pravda še teče. Pod temi okoljščinami je tedaj opravičena razsodba c. k. okrožne sodnije Litomeriške, Venceslava J. njemu v krivico štetega hudodelstva nezvestobe za nekrivega spoznavajoča.

(Razsodba najvišje sodnije dné 24. okt. 1871, št. 12964.)

Kdor kupuje glasove pri volitvi župana, se zakrivi prestopka zoper javne naprave in naredbe po §. 311 kaz. zak.

Abrahamu U. se je dokazalo, da je dné 19. aprila 1870 o županovi volitvi, ki se je imela isti dan v O. vršiti, občinskim svetovalcem Janezu B., Dragotinu P. in Vojtuhu H. po 50 gld. dal, da bi bil dobil njihove glasove na stran kandidata L.

Deželna sodnija v Krakovu ga je sicer z razsodbo dné 23. grudna 1870, št. 19648 v krivico štetega hudodelstva zapeljanja k napačni rabi službine oblasti v smislu §. 105 kaz. post., na kar se je zatožni izrek opiral, spoznala za nekrivega, vendar ga pa za krivega spoznala pregreška zoper javni mir in red, v členu VI. postave dné 17. grudna 1862, št. 8 drž. zak. navedenega, in ga zaradi tega obsodila na platež globe 100 gld. in ob enem izrekla, da omenjenim trem občinskim svetovalcem v O. dani, od njih pri ondešnji mestni oblastniji vloženi denar v skupnem znesku 150 gld a. v. pripade krajnemu zavodu za uboge, in sicer gledé na to, da se v dejanji obtožencu v krivico štetem ne dobivajo znamenja, v §. 105 kaz. reda k hudodelstvu zapeljanja k napačni rabi službine oblasti potrebna, ker se županova volitev ne more imeti kot podeljevanje službe v smislu navedenega §., in ker občinski svetovalci pri tem niso opravljali službe jim od vlade izročene, temuč le ravnali kot občinski zastopniki in zaupniki, dalje z obzirom na to, da je to obtoženčevo dejanje, ki se tiče županove volitve v O., tedaj volitve za izvrševanje političnih pravic, kupovanje glasov v smislu postave dné 17. grudna 1862, št. 8 drž. zak., in dokazano po pozvedbah omenjenih treh občinskih svetovalcev s prisego potrjenih in deloma tudi z njegovim lastnim obstanjem.

To razsodbo je c. k. Krakovska nadsodnija vsled pritožbe obtoženca, kakor tudi državnega pravdnštva z razsodbo dné 8. marca 1871, št. 2393 iz razlogov od prvega sodnika navedenih in postavno upravičenih in gledé na to, da župan od občinskih udov izvoljeni izvršuje pravice politične lastnosti,

ker on izvršuje zunaj občine dela, ki so sama po sebi javna občinskim udom samim nasproti, kakor tudi kot občinski zastopnik, tedaj stori dejanje, obtožencu v krivico šketo pregrešek, v členu VI. postave dné 17. grudna 1862, št. 8 drž. zak. ustanovljeni, — potrdila, in le zapad danih daril od prve stopinje izrečeni, kot v §. 311 kaz. post. ne vtrjen, ovrгла.

C. k. najvišja sodnija je vendar na izvanredni obtoženčev priziv razsodbi nižjih sodnij spremenila v tem, da je Abrahama U. v krivico štetega pregreška za nekrivega, vendar prestopka po §. 311 kaz. post. za krivega spoznala, ter ga zato v 14 dnevni v globo 70 gld. spremenjeni zapor obsodila.

Razlogi:

V pričujočem slučaju se ne more razvideti pregrešek kupovanja volilnih glasov, v členu VI postave dné 17. grudna 1862, št. 8 drž. zak. navedeni.

Kajti ta pregrešek se opira le na volitve za izvrševanje političnih pravic, in se torej ne sme raztegovati na županovo volitev, ker določbe občinskega reda (za Galicijo dné 18. avgusta 1866) ne puste nobenega dvoma o tem, da gré za občinsko službo, in da županove dolžnosti (§§. 50 — 64 sodn. reda) pred vsem zadevajo oskrbovanje zadev, ki spadajo k samostalnemu občinskemu delokrogu, to je one zadeve (§. 27 sodn. reda), ki se občinske koristi najbliže tičejo in ki se smejo znotraj njihovih mej oskrbovati in izvrševati (kakor oskrbovanje občinskega premoženja in izvrševanje krajne policije) in razun teh tudi ona opravila zadevajo, ki se tičejo občinam izročenih opravil, namreč pripomoči v zadevah javne uprave (§. 28 sodn. reda); ktera vendar vlada vsegdar odvzeti in na svoje stroške s svojimi organi opravljati pustiti sme (§. 58 sodn. reda), postavne županove dolžnosti se tedaj ne dajo enaciti z izvrševanjem političnih pravic, in se dosledno tudi volitev kakega župana ne more prišteti odločbi omenjene postave, ako se ima pred očmi člen IV razglasnega patenta k kazenski postavi.

Ker se vendar po drugi strani sprevidi, da je Abraham U. skušal uradnike z darili k pristranosti zapeljati, in takošno dejanje prestopok §. 311 kaz. postave vtrjuje, se mora on tega prestopka za krivega spoznati.

(Razsodba najvišje sodnije dné 28. junija 1871, št. 7905.)

Kdor je bil na telesu poškodovan, ima pravico terjati odškodovanje zaslužka, ako tudi nima posebnega prislužka.

Janez G. je bil zaradi poškodbe Ane G. na glavi, ktere nasledek je bil osemdnevna nezmožnost hišna dela opravljati, po kazenski poti pravnoveljavno prestopka po 411 kaz. zak. za krivega spoznan, poškodovanki pa, ktera je 10 gold. za ozdravljanje in škodo pri gospodinstvu napovedala, je bila s svojo odškodnino na civilno-pravno pot odkazana.

Vsled tega je Ana G. v svoji vloženi tožbi zoper Janeza G., opiraje se na §. 1325 obč. drž. zak. svojo terjavo vgotovljevala in zahtevala:

1. za zdravila in zdravnikovo plačilo 10 gld.; 2. za zamudo in škodo v prislužku za osem dni po 50 kr. na dan, toraj vkup 4 gld.; 3. povračilo za prestane bolečine 30 gl.; ona je tedaj zahtevala, da naj se toženec obsodi na platež skupnega zneska 44 gld. s pripadki vred.

C. k. deželna sodnija v Jaroslavu jej je z razsodbo dné 26. avgusta 1869, št. 515 priznala vse zahtevane zneske pod tem pogojem, da položi cenitno prisego.

C. k. nadsodnija Lvovska jo je pa s razsodbo dné 26. aprila 1870, št. 11805 z njenim zahtevanjem zastran zneskov 10 gld. in 4. gld. naravnost zavrnila, in jej namesto 30 gl. le znesek od 10 gld. pripoznala pod tem pogojem, da položi cenitno prisego, in sicer:

a) kar se tiče zdravilskih stroškov, ker tožnica gledé na to razun cenitne prisege ni ponudila nobenega dokaza; navedeno dejanje (da je za zdravila 10 gld. izdala) se pa s cenitno prisego dokazati ne more;

b) gledé na škodo v prislužku, ker se v tej zadevi z obzirom na to, da ni ne tožnica omenila, ne spisi ne dokazujejo, da ima ona kaki zaslužek, cenitna prisega ne more dopustiti;

c) zastran povračila za prestane bolečine se to mora po §. 290 gal. sodn. reda znižati.

C. k. najvišja sodnija je na tožnično prošnjo za dosajo spremenila razsodbi nižjih sodnij ter spoznala: Toženec ima, ako tožnica položi cenitno prisego, da vsled njej po Janezu G. dné 8. novembra 1869 storjene telesne poškodbe

1. zdravilske stroške vsaj na 8 gld.;
2. škodo v prislužku vsaj na 2 gld., in
3. povračilo za prestane bolečine vsaj na 10 gld. vestno ceni, tožnici plačati 26 gld. s pripadki vred.

Razlogi:

Tožnica je pred vsem omenila, da je za zdravila in zdravniku 10 gld. izdala.

Ta reč bi se res dala dokazati z glavno (določilno) prisego v tožbi ponujeno.

Ta dokaz se vendar ne more dopustiti, ker se je toženec, terjavo spodbijavši poklical na kazensko obravnavo, iz ktere se razvidi, da je tožnica pri obravnavi znesek od 10 gl. za ozdravljanje in škodo pri gospodinstvu vkup napovedala, tedaj je sedajni naštev prejšnemu očitvidno navskriž.

Tedaj se v tem obziru gledé na poškodbo po zdravniku pozvedeno s porabo §. 290 sodn. reda le majhen znesek pod tem pogojem priznati zamore, ako ona položi cenitno prisego.

Kar dalje tiče od tožnice za osem dni s 4 gld. napovedano škodo v zaslužku, se za dotično razsojo ne nahaja noben drugi vzrok kakor ta, da je bila omenjena telesna poškodba po zdravnikovem izreku združena z osemdnevno nezmožnostjo do hišnega opravila, in da je tožnica zlatarjeva žena in mati petero otrok.

Torej se ne more obzir jemati na kako posebno vrsto tožničinega zaslužka, temuč le na njeni hišni opravek in na

postavno dolžnost, možu v gospodarstvu in opraviu po moči pomagati (§. 92 obč. drž. zak.) in potem se sme po priliki in primerni cenitvi vstanoviti odškodovanje za zgubo njene pomoči pri delu v navedenem času in oziroma, koliko da bi bila sè svojim delom v tem času pod omenjenimi razmerami storiti zamogla.

Po takem je znesek od 25 kr. na dan s porabo §. 290. sodn. reda primeren.

Znesek povračila za prestane bolečine je že c. k. nad-sodnija vstanovila v znesku, ki je poškodbi primeren.

(Razsodba najvišje sodnije dné 4. maja 1871, št. 441.)

Na koliko dobri stojijo zakupniki občinskega lova za poškodbe po divjačini.

Grof Alfred Ch. je na dražbi dné 26. junija 1869 od c. k. okrajnega poglavarja v St. V. v zakup vzel lovsko pravico E.-ske občine za ponujeno zakupnino. V §. 10 zakupne pogodbe se je grof zavezal, neposrednje dober stati za vsako škodo, ktero stori divjina brez izjeme plemena poljskim pridelkom in sadnemu drevju zemljiščnih posestnikov in škodo v dveh dneh pozvedeti.

Med tem, ko je bila lovska pravica v zakup vzeta, so trije zemljiščni posestniki Anton H., Janez W. in Neža N. iz St. Ožbalta po zajcih veliko škodo na svojih sadnih drevesih trpeli. Ker se je grofovsko oskrbništvo v E. vstavljalo, zahtevano škodo povrniti, so se zemljiščni posestniki obrnili do c. k. okrajnega glavarja v St. V., kateri je škodo po komisiji pozvedeti dal in na podlagi pozvedka te reči z odločbo dné 1. julija 1871, št. 4068 nanašaje se na ministerski ukaz dné 14. julija 1859 (drž. zak. št. 128) spoznal. Alfred grof Ch. kot lovski zakupnik je dolžen, Antonu H. škodo od 104 gl., Janezu W. škodo od 50 gld. in Neži N. škodo od 56 gold. 50 kr. storjeno na njihovih sadnih drevesih povrniti in komisijske stroške v znesku 12 gld. 30 kr. a. v. plačati. Ta

odločba opira se na sledeče razloge: Lovska postava od 1786. leta (§§. 2 in 15) priznava zemljišnim posestnikom povračilo po divjini storjene škode; omenjeni trije posestniki imajo tedaj pravico do povračila škode vsled komisijskega zapisnika pozvedene, in Alfred grof Ch. je tembolj vezan jo plačati, ker je to zavezo v dotični zakupni pogodbi vrh tega še naravnost prevzel.

Na pritožbo grofa Alfreda Ch. je deželna vlada v K. z ukazom dné 3. avgusta 1871, št. 3553 odločbo c. k. okrajnega glavarja iz sledečih razlogov zavrгла:

Po §. 11 lovske postave 1849. leta imajo posamesni zemljišni posestniki svojo pravico do povračila po divjini storjene škode vtrjevati le zoper posamne in skupne osebe po navedeni postavi za lovstvo poklicane. Oblast loviti in streljati imajo pa razun slučajev v §§. 4 in 5 navedenih, po §. 6 le občine. Da imajo občine ali po zakupniku ali po zvedencih (§. 7) loviti in streljati, ne prenareja vodila, da imajo občine kot take oblast loviti in streljati, in pogodbe med občinami in zakupniki sklenjene nimajo nobene moči na razmere med občinami in zemljišnimi posestniki. Pravni nasledki iz zakupne pogodbe izvirajoči imajo le za občine in zakupnike vezavno moč, in sicer takošno, da občine, ktere po postavi posamesnim zemljišnim posestnikom za škodo po divjini storjeno neposrednje dobre stoje, smejo odškodovanje terjati od zakupnikov po njih postavljenih. O tej odškodbi mora pa civilni sodnik odločevati, ker politični oblastniji gre po ministerskem ukazu dné 14. julija 1859 le odločevati o povračilih po divjini storjene škode zemljišnih posestnikov zoper osebe, ki imajo oblast do lovstva, ne pa o zasebnopravni zadevi med občinami, ki imajo oblast do lovstva in med zakupnikom od njih postavljenim. Torej ni pritožnik za škodo, storjeno Antonu H. in tovaršem, temuč občina v St. Ožbaltu zavezana, občini St. O. se vendar pridržuje pravica, odškodovanje iskati pri Alfredu grofu Ch. po redni pravni poti.

S to odločbo se vendar niso zadovoljevali niti oni trije

zemljiščni posestniki, niti C.-ska občina, čije je lov, temuč so zoper to podali pritožbo na ministerstvo. V pritožbi so sosebno spodbijali deželno-vladino tolmačenje §§. 6, 7 in 11 lovske postave 1849. leta. Da imajo pravico od zakupnika odškodovanje terjati, nedvomno izhaja iz ministerskega ukaza 1852. leta, ker po §§. 1. in 10. se lovska pravica občinam odkazana ne sme drugače izvrševati, kot po zakupu, in po §. 3. navedenega ukaza je občina kot taka popolnoma izločena iz zakupa. Izrek deželne vlade, da zakupna pogodba nima nobene moči na zveze med občino in zemljiščnimi posestniki, se razjasni le s tem, da je bil §. 10 zakupne pogodbe popolnoma prezrt: pravnoveljavna pogodba je po določbi deželne vlade popolnoma ovržena, pogodba, ki se v nobenem obziru na 1 postavo ne spodtakuje. Napotenje na pravno pot podira popolnoma ukaz dné 14. julija 1859, kateri odločbo o vseh pravicah do povračila po divjini storjene škode izklenivno političnim oblastnijam odkazuje.

Ministerstvo notrajnih zadev je z odločbo dné 16. septembra 1871, št. 13122 pritožbo vslušalo in odločbo c. k. okrajnega glavarja v St. V. potrdilo, ko je odločbo deželne vlade ovrгло, njene razloge kot nevtrjene zavrniši „ker na podlagi §. 11 lovske postave dné 7. marca 1869 v zvezi z ukazom dné 7. grudna 1852 imajo posamesni zemljiščni posestniki svojo pravico do povračila po divjini storjene škode iskati zoper zakupnike lova kot osebe, ki imajo zasebno pravico do lova“.

Za napravo plinovih cevi po rečeh javnemu občenju prepuščenih ne treba razlastitve.

Brodarski vodotok, lastnina društva na delnice, seka kraj S. Občinski zastop tega kraja je sklenil, vpeljati plinovo razsvetljavo na levi strani podbrežja tega vodotoka pri ondi stoječih že kmalo dozidanih poslopjih, kakor tudi pri hišah tega kraja, na desno vodotoka stoječih. Neka naprava za

plinovo razsvetljavo je prevzela izpeljavo plinove razsvetljave v celem kraju S. Ker plinove cevi že zdaj v veliki cesti tega kraja ležeči le dozdej potrebovani plin dajati zamorejo, se je naprava namenila, tiste dele kraja na levo in desno omenjenega vodotoka, ki se mislijo s plinom razsvetljevati, s plinom previditi in plin napeljati iz zunaj kraja napravljenega plinoméra, in v ta namen od tega plinoméra zraven občinskega pota v S. cevi položiti. Pri tem se bodo morale plinove cevi črez vodotok napeljati, in črez most, ki drži črez vodotok, izpeljati.

Društvo na delnice brodarskega vodotoka se pa lasti tega mosta, ki ga je dozdej samo vzdrževalo. To društvo je za dopust polaganja cevi na omenjeni most od plinove naprave terjalo odškodovanje 300 gld. na leto ali navprečen znesek 2000 gld.

Plinovi napravi se je zdel ta znesek prevelik ter je od občine S., ktero plinova razsvetljava podpore za izpeljavo nasnutka povdarja, da je omenjeni most skladen del občinskega pota, in da se mora tedaj iz občnih izvlasti pa iz policijskih obzirov dopustiti, na tem potu in tedaj tudi na tem mostu za te priprave skrbeti, ki jih terja pospešek in varnost občenja, k čemur spada pred vsem razsvetljava.

Društvo vodotoka je pa vendar žugalo s tožbo zavoljo motenja posesti, in vsled tega je S-ska občina okrajno glavarstvo prosila pomoči.

Okrajno glavarstvo je kraj ogledalo ter pozvedelo, da je omenjeni most zidan in obokan, in da bi se plinove cevi ne smele na most položiti, temuč na zunajni strani izpeljati.

Občinsko zastopništvo je reklo, da je omenjeni most sicer lastnik vodotoka sozidal in vzdrževal. Ta most je pa vendar pri ustanovitvi vodotoka neogibno potreben postal, ker je poslednji cesto takrat že narejeno presekalo. Most je tedaj po vsaki ceni skladen del občnega pota. Pa tudi v tem slučaju, ko bi društvo vodotoka lastnino mosta dokazati vtegnilo, bi njegova pravica ne mogla biti neomejena, ker most mora biti po njegovi namembi kot cesta vsem tem stesnjavam pod-

vržen, ktere terja občenje, in h katerim se cestna razsvetljava po vsaki ceni prišteva.

Zastopnik društva brodarskega vodotoka je trdil, da je most z klančinama vred lastnina njegovega društva, in občina ima pravico do rabe le za vožnjo. Vrh tega bi se cevi ne smele na kolovoz mosta, temuč le na zunajno stran mosta položiti, in ker je prostor zunaj kolovoza mosta tudi popolna neomejena lastnina društva, je to upravičeno, za dopust pokladanja cevi odškodovanje terjati. Društvo plina naj bi se ž njim pogodilo.

Ker se ta reč ni mogla poravnati, je občinsko zastopstvo prosilo, društvo vodotoka po razlastitveni poti prisiliti, da dopusti položenje plinovih cevi po mostu.

Gledé na prevagajočo občno korist je okrajni glavar to prošnjo podpiral, in deželno namestništvo jo je vslišalo, ker je brodarsko društvo po razlastitveni poti za dolžno spoznalo: „Pravice do služnosti, dane in potrebne za napravo, dopust in varstvo napeljave plina po ceveh so dopustiti, obstoječe v tem, da se naprava napeljave plina po ceveh čez most in na stikanem zemljišči dovoli, za čas njenega obstanka dopušča in da se vsakokrat poprave dopuščajo. Samo po sebi se razumeva, da se ne sega v vprašanje lastnine mosta“.

Odločba deželnega namestništva se naslanja: *a)* na neogibno potrebo plinove razsvetljave iz občnih obzirov; *b)* na neogibno potrebo, napeljavo plina po ceveh ob mostu ustanoviti, ktero potrebnost nasprotnik ni spodbijal; in *c)* na spodletenje poskušene poravnave.

V prizivu do ministerstva zoper to odločbo podanem je društvo brodarskega vodotoka trdilo, da je razlastitev po postavi le o neogibni potrebi izreči, da se pa ta pogoj tu ne nahaja. Kajti sploh ni potrebno s plinovo napeljavo vodotok preskočiti. Društvo vodotoka méni, da ga ne veže dolžnost, omenjeno seganje v njegovo zasebno pravo dopustiti in njegov upor je vtrjen v obstanku mosta in v skrbi motenja njegove naprave.

Gledé na v prizivu do ministerstva stavljeni tehnični vgovor se je po mnenji zvedencev dokazalo, da bi se plinova dopeljavo za razsvetljavo S.-skega kraja brez prekoračenja omenjenega mosta, vendar le z večjimi stroški izpeljati mogla.

Ministerstvo notrajnih zadev je dné 6. septembra 1871, št. 11849 odločilo :

Ker je v občini S. most, ki drži črez brodarski vodotok neovržljivo in neomejeno že od nekdaž občnemu občenu namenjen in vsled te namembe skladen del ondešnje občinske ceste, je vgovor društva brodarskega vodotoka opirani na namišljeno lastninsko pravico zoper rabo omenjenega mosta s pokladanjem plinovih cevi zarad razprostiranja dozdajne plinove razsvetljave v S. na ves kraj — neopravičen, in ima občina sama po sebi pravico, ta most po njegovi namembi rabiti kakor vsako drugo cesto za vse občnemu prehodu služéne namene, tedaj tudi za dopeljavo plina. Tedaj se razlastitev zasebne pravice za ta namen ne zgodi, ker je za takšno napravo še celo ne treba.

Iz tega vzroka je odločba namestništva, s katero je po razlastitveni poti izreklo, da ima omenjeno društvo na delnice rabo tega mosta za polojenje plinovih cevi prav za prav vtrjevanje dotične služnosti dopustiti, djana s pristavkom ob moč, da društvu brodarskega vodotoka, kterega dolžnost je, most zdrževati, gre povračilo one škode, ki bi vtegnila biti morda zarad napeljave plina po ceveh črez most zdaj ali v prihodnje.

O pravici zastopanja zakonskega družeta.

A. je prodal zakonskima družetoma B. in C. s pismeno pogodbo neko posestvo za 1200 gld., ktera kupnina z obrestmi vred bi se po odbitji na posestvu zavarovane terjatve od 70 gld. v ostalem znesku 1130 gld. imela prodajalcu plačati v odločenem obroku. Pogodbo je le samo zakonski mož B. za se in za svojo ženo C. podpisal in se za to ni izkazal s posebnim pooblastilom svoje žene C. Ker se kupnina ni hotla

prevzeti in plačati, menda za to ne, ker je A. v pogodbo zapisal nekoliko ženi C. nevšečnih pogojev, je prodajalec s tožbo zahteval plačilo kupnine v ostalem znesku 1130 gold. s pripadki vred. B. je vgovarjal, da se je njegova žena zarad navedenega vzroka kupčiji ustavila, in da, ko se je pogodba v imenu obeh zakonskih sklenila, C.-ino opiranje, kupčijo priznati, pogodbo pravno neveljavno stori. Tožnik je na to rekel, da se je C. s svojim možem B. vred pogodila in plačati obljubila, in da je tudi pozneje dala svoje privoljenje ter se pravnoveljavno zavezala.

C. k. okrajna sodnija v Mirovici je z razsodbo dné 4. marca 1868, št. 915 B. nepogojno na platež obsodila, in C. le pogojno, ker je spoznala na prisego zastran okoljščin skupno storjene pogodbe in poznejšega privoljenja.

C. k. nadsodnija praška je z razsodbo dné 9. septembra 1868, št. 22889 oba toženca obsodila na platež zahtevanega zneska, ako C. s prisego ne zanika poznejšega privoljenja v pogodbo. Ako toženka C. tako ne priseže, ali ako tožnik, če mu prisego toženka zavrne, te prisege ne položi, je samo B. plačati dolžen. Prisega na prvo okoljščino je bila kot nepotrebna izpuščena, ker se je po zaslišanih svedokih dokazalo, da C. pri kupčiji ni bila nazoča. Nadsodnijska razsodba se je dalje opravičevala s tem, da nihče tožencev ne trdi, da bi ne bila C. svojega moža B. za omenjeno kupčijo tudi v svojem imenu pooblastila; da mora biti B. po določbah §. 1033 obč. drž. zak. odgovoren za nasledke svojega dejanja, ako bi bil prestopil meje svojega pooblastila; da se zakonski mož že po postavi v smislu §§. 91 in 1034 obč. drž. zak. mora šteti za pooblastenca svoje žene, in da je po predpisu §§. 1016 in 1238 obč. drž. zak. C. tudi potem zavezana pogodbo spolnovati, ako bi bilo pri njenem nasprotnem trjenji, da se je z B. vred pogodila, dokazano to, da se jej je sklenjena pogodba naznanila, da jo je za dobro vzela in v pravni obliki potrdila.

C. k. najvišja sodnija je prošnjo toženke za dosojó vslišala v tem, da je, ako bi se s prisego dokazati ne vtegnilo, da je ona pozneje v storjeno pogodbo privolila, popolnoma odbila tožbino zahtevanje obema tožencema nasproti; kajti (tako razlogi) ako se C.-ini pristop k dogovoru ne dokaže, ni sploh nobene kupne pogodbe, ker nihče ne trdi, da je B. sam za se hišo kupiti hotel in ker tožnik le trdi, da se je z zakonskima B. in C. pogodil. Dogovor med tožnikom po eni strani in med B. po drugi strani, pri katerem C. ni bila nazoča (červavno se je tudi B. zastran zapopadka namenjene kupne pogodbe s tožnikom dogovoril in kolikor se zamore govoriti o storjeni kupčiji) more tedaj le potem veljavna pogodba postati, ako jej je C. pristopila, ker postava sama še ne zamore moža B. pooblastiti, za njegovo ženo kupno pogodbo skleniti (§. 1008 obč. drž. zak.), njegovega pooblaščenja po ženi pa tožnik še celo ni trdil. Ako se tedaj C.-ini pristop h kupni pogodbi dokazati ne more, se tudi B., ker ni nobene pogodbe, prisiliti ne more, jo spolnovati, toraj tudi ne kupnine plačati.

(Razsodba najvišje sodnije dné 3. febr. 1869, št. 12771.)

Službodajnik nima plačevati bolnišničnih stroškov za služabnika, ki je, ako ravno že bolan, iz službe bil puščen.

Osem in dvadesetletna dekla Elizabeta H. iz L. v doljni Avstriji je bila v času od 31. grudna 1869 do 18. januarja 1870 v splošni bolnišnici Bečki preskrbovana, za kar se je 13 gld. 30 kr. stroškov nabralo. Ona je zarad hitrega mišičnega prehlajenja zbolela, ktera bolezen je po zdravnikovem mnenji 14 dni pred vzetjem v bolnišnico navstala. V zdravnikovem mnenji se je dalje reklo, da je bila ona „zarad mrzlice in velike bolečnosti kostnih mišic bolnišnične postrežbe silno potrebna“.

Elizabeta H. je pred sprejetjem v bolnišnico in sicer do 29. grudna 1869 pri oštirji Ferdinandu G. v O. služila.

Gospodar G. se je branil stroške plačati trdivši, da on Elizabete H. ni bolne iz službe dejal, temuč popolnoma zdravo in le zarad neke na dan prišle nepoštenosti, in da jo je ob enem pri policijskem komisariatu v O. zatožil. Policijski komisariat je res potrdil, da je okrajna sodnija v H. z razsodbo dné 29. grudna 1869 Elizabeto H. zastran nezvestobe z dvadnevним zaporom kaznovala, da je pa ona to kazen še le 9. marca 1870 nastopila.

Elizabeta H. je bila še le 31. grudna, tedaj dva dni po izstopu iz službe v bolnišnico sprejeta.

Okrajni glavar v H. je izrekel, da je gospodar stroške povrniti dolžen, ker se je po povedbi Elizabete H. in po zdravnikovem mnenji dokazalo, da je Elizabeta H. že v službi zbolela.

Namestništvo je potrdilo odločbo prve stopinje.

Ministerstvo notrajnih zadev je vendar z odločbo dné 27. maja 1871, št. 6185 gospodarjevo pritožbo vslišalo in ga oprostilo plačila stroškov preskrbovanja Elizabete H., kajti, čeravno je Elizabeta H. po zdravnikovem spričevalu že v pritožnikovi službi zbolela, zastran tega, da je ondi postala nezmožna službo opravljati in bolnišnične postrežbe potrebna, ni čisto nobenega dokaza, in nasprotne gospodarjeve trditve so z obzirom na kazensko obravnavo, zoper njo sklenjeno dné 20. grudna 1869, in gledé na to, da je bila ona še le dva dni pozneje v bolnišnico sprejeta, tembolj verjetniše, in toraj oni primerljeji, ki zavezo poslednjega do plačila vtrjujejo, niso popolnoma dokazani.

Kako in kedaj se ima po ognji, povodnji in toči storjena škoda naznanjati zarad odpusta davkov.

Razglas c. k. dvorne komore od 25. listopada 1843., št. 28843 veleva, da zarad odpusta cesarskih davkov mora po ognji, povodnji in toči storjeno škodo poškodovani s a m, ako jih je pa več, pa d v a iz njihove srede izbrana poškodovanca

dotični gospodski naznaniti. Čas za naznanilo je postavljen: za škodo po ognju najdalje na 8 dni, za škodo po povodnji in toči pa najdalje 13 dni.

Ta čas mora tedaj naznanilo že pri cesarski gospodski (okrajnem glavarstvu) biti.

Zgodilo se pa je v novejšem času, da so omenjene škode ali županije same ali pa drugi, ki jih niso zadele, naznanjali gospodski, zatega del je c. k. finančno vodstvo 8. dné listopada t. l. pod šte. 12709 vsem gospodskam ukazalo, se na tanko po zgorej omenjenem razglasu ravnati in le vsled pravih naznanil škode zarad odpusta davkov pregledovati.

Župani! zapomnite si dobro omenjeni razglas. Ako poškodvanci s svojimi omenjenimi naznanili pridejo do vas, naredite zapis njihovih naznanil, in od njih podpisanega pošljite potem nemudoma v ta namen okrajnemu glavarstvu, da o pravem času tje pride, in se nikomur škoda ne zgodi.

Ker je pa županijam naloženo, enake prigodke okrajnemu glavarstvu naznanjati, naj županija to vselej posebej stori, kajti naznanila o davkinih zadevah imajo svojo pot, in una za politično gospodsko namenjena služijo pa za drugo porabo.

„Nov“.

Dražbe premičnih državnih reči smejo c. kr. oblastnije opravljati brez dovoljenja občinskih uradov.

Ker se je primerilo, da je deželni odbor zgornje-avstrijski v dopisu na B-sko občino izrekel mnenje, da si vojaške oblastnije za prodajo reči v vojaški zaklad spadajočih od krajne občine morajo izprositi dovoljenja, je ministerstvo notrajnih zadev dné 23. aprila 1871, št. 4327 odločilo, da se §§. 25 št. 13 in 52 zgornje-avstrijskega občinskega reda 1864. leta, ako po njihovi določi dovoljenje in izvršitev prostovoljnih dražb premakljivih reči spada v področje občine, ne pilegajo onim dražbam, ktere izvršujejo cesarske civilne in vojaške oblastnije zastran prodaje v vojaški zaklad spadajočih reči.

Silobran proti lovskega tatu.

Lovskega fanta A. je o mraku na preži nenadoma preplašil strel, ktere ga basilo je tik njega mimo zletelo. Na to stopi nek človek izza grmovja in ga vdari. Strahú preplašen je lovski fant strelil po tem človeku, znanem, predrznem tatinskem strelcu, kateri je, kakor je sam obstal, zajca vstrelil in vkradel, ter ga poškodoval na levem nadramji s 7, v ledjah z 8, v bedru s 3 in na stegnu s 13 svinci. Pri obravnavi odločeni zaradi tega zoper lovskega fanta od dunajske deželne sodnije zavoljo hudodelstva težke telesne poškodbe, in od okrajnega urada Hainburg zavoljo prostopka prestopljenega silobrana je bil on v obeh zadevah oproščen in za nedolžnega spoznan, tatinski lovec je bil pa od obeh nižjih stopinj zavoljo prestopka lovske tatvine v entedenski zapor obsojen, in tudi državno ministerstvo ni uslišalo njegovega priziva z odločbo dné 23. oktobra 1862, št. 18313.

Nova zemljiščno-knjižna postava, razglašena v državnem zakoniku od 15. avgusta 1871, št. 95, stopi v veljavnost dné 16. februarja 1872, torej obračamo pozornost tudi nepravnikov na to važno postavo, ktera živo sega v zemljišni up. Naš list bode še tekoče leto prinesel poglobitneše točke te postave in zeleti bi bilo, da slovensko prestavo v mali lahko pristopni knjižici ponatisne kateri tiskar, kakor tudi dodani zaukaz pravosodnega ministerstva od 12. januarja 1872, št. 5. drž. zak., s katerim se je izdal poduk k izpeljavi občne zemljiščno-knjižne postave.

Državni zakonik v slovenskem jeziku velja letos dva goldinarja, ki se naj ceneje s pošto nakaznico za 5 kr. naroči v c. kr. državni tiskarnici na Dunaji. — Lani je bilo slovenskih zakonikov naročenih na Kranjskem 265, na Štorskem 226, na Primorskem 92 in na Koroškem 3. Občine bi ga morale imeti v jeziku svojih občanov, ker se njihče ne more izgovarjati z nevednostjo postave. — Državni zakonik v nemškem jeziku se dobiva za isto ceno.

Zastran davščin od služeb je prinesel naš list že v svojem I. tečaju od leta 1870 stran 207 kratek poduk in obrazec prošnje, naj se vrnete enemu g. podžupniku dve preveč vplačani pristojbini. Poroča se nam, da neke enake vloge c. k. finančno vodstvo v Trstu že leta dni ni rešilo, torej mora jako preobloženo biti z opravili. — Nasproti pa se mora javno priznati, da več c. k. davkarjev na Kranjskem plačilne naloge o pristojbinah že izdava v slovenskem jeziku, kakor se sploh pri dosti sodnijah, političnih in občinskih oblastnijah že rabi slovenski jezik in sicer gladko in lahko razumljivo, kar se tudi v drugih slovenskih pokrajinah priporoča.

Šireča se omika narodov je povsod zahtevala rabo narodnega jezika tudi v javnem življenju, ker je eno pogoj drugega. Tako se sčasoma vrne zupanje do javnih oblastnj in pospešuje naravni napredek v vsaki stroki človeškega delovanja, ker se jezik čisti in čisti ter tudi pojmovi množijo in nazori bistrijo.

Pravnik hrvatski je žalibog že lani sred leta nehal, ker menda »visoka politika« tudi pri naših južnih bratih zadušuje vse drugo delovanje; nasproti temu pa se marljivo nadaljuje »Pravnik« česki in »Pravnik« poljski, kateri prvi velja 6 gl. 80 kr., poslednji pa 6 gl. na leto in severni naši bratje živo čutijo potrebo pravoznanskih listov, kar je znamenje vsestranskega napredka. Upajmo, da se bodo razmere tudi pri nas na jugu zboljšale in da bode kmalu nadaljevalo se duševno delovanje že večkrat dobro in nadejpolno pričeto.

Č. gg. naročnikom. Štev. 1. in 2. za mesec januar 1872 ste se nam vsled mnogih opravil nekoliko zakasnilo, vendar nam bode mogoče 3. in 4. okoli sredine meseca februarja, pozneje pa spet o začetku vsakega meseca izdavat. — Prvi dve številki še pošljemo z naslovnim listom, kazalom obsega in zavitkom za II. tečaj tudi vsem lauskim gg. naročnikom in kdor se ne misli na III. tečaj naročiti, naj ju ne pošilja nazaj, ampak izročiti blagovoli kateremu znancu. Ako bralci spoznajo potrebo ali vsaj koristnost malega pravnškega lista v slovenskem jeziku, bodo ga na toliko podpirali, da se stroški namirijo; sodelalci pa nam naj ne odtegnejo še za naprej svoje duševne pripomoči, da ima naš pravniški naraščaj malo vodilo, misleči državljani pa pripomoček k zavedanju svojih ustavnih pravic in dolžnosti.

Za nove naročnike še imamo vse številke II. tečaja; komur pa manjka ktera številka, se naj oglasi v nezapečatenem poštne prostem dopisu, da se mu brezplačno dopošlje.

Obseg: Kolednica. — Pravica županov do preiskovanja hiš. — O razpravljanju prezadolženih zapuščin. — Na koliko so gospodarski vozovi cestnine prosti. — Za hudodelstvo nezvestobe po prodaji zarubljenih in v dolžnikovi shrambi puščenih reči je potreben hudobni naklep, upnike poškodovati na premoženju ali na drugih pravicah. — Kdor kupuje glasove pri volitvi župana, se zakrivi prestopka zoper javne naprave in naredbe §. 311 kaz. zak. — Kdor je bil na telesu poškodovan, ima pravico terjati odškodovanje zasluzka, ako tudi nima posebnega prisluzka. — Na koliko dobri stojijo zakupniki občinskega lova za poškodbe po divjačini. — Za napravo plinovitih cevi po rečeh javnemu občenju prepuščenih ne treba razlastitve. — O pravici zastopanja zakonskega družeta. — Službodajnik nima plačevati bolnišničnih stroškov za služabnika, ki je, ako ravno že bolan, iz službe bil puščen. — Kako se ima po ognji, povodnji in toči storjena škoda naznanjati zarad odpusta davkov. — Dražbe premičnih državnih reči smejo c. k. oblastniji opravljati brez dovoljenja občinskih uradov. — Silo bran proti lovskemu tatu. — Črtice.

 Uredništvo „Pravnika“ in urednikova odvetniška pisarna je na trgu sv. Jakoba št. 139 (v Virantovi hiši) 2. nadstropje.

Natisnil J. Rud. Milic v Ljubljani.